

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

Віталій СЕРЬОГІН

«28» 2025 р.

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
з цивільного права і цивільного процесу
для студентів спеціальності D8 Право

Освітньо-професійна програма «Право»
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін
Протокол № 19 від 26.06.2025 р.

Затверджено на засіданні науково-методичної комісії юридичного факультету
Протокол № 1 від 28.08.2025 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради юридичного факультету № 1 від 28.08.2025 р.

Програма атестаційного екзамену з цивільного права і цивільного процесу для студентів спеціальності D8 Право за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. Освітньо-професійна програма «Право».

Укладач: Устименко О.А., к. ю. н., завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Атестаційний екзамен з цивільного права і цивільного процесу є одним з завершальних етапів оцінки теоретичної підготовки бакалаврів. Атестаційний екзамен – це перевірка програмних результатів навчання з фахових дисциплін, визначених стандартом вищої освіти, освітньо-професійною програмою «Право», та передбачених відповідним навчальним планом. Він проводиться для студентів 4 курсу денної та заочної форми навчання після завершення останнього семестру навчання.

Програма атестаційного екзамену – це основний науково-методичний документ, що регламентує зміст атестаційного екзамену з цивільного права і цивільного процесу за фахом.

Мета програми – визначити обсяг і необхідний рівень теоретичних знань, одержаних практичних навиків і вмінь з дисциплін «Цивільне право (загальна частина)» «Цивільне право (особлива частина)», «Цивільний процес» освітньо-професійної програми «Право».

Атестаційний екзамен з цивільного права і цивільного процесу передбачає перевірку досягнення наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв’язання.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з’ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПРН 12. Донести до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

ПРН 14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.

ПРН 17. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

ПРН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ

Тестові завдання до комплексного атестаційного екзамену складаються з тестових завдань за наступними дисциплінами:

- Цивільне право (загальна частина);
- Цивільне право (особлива частина);
- Цивільний процес.

Перелік питань для підготовки до атестаційного екзамену з цивільного права і цивільного процесу

1. Цивільне право в системі права України. Поняття цивільного права як галузі права. Предмет цивільного права. Метод регулювання в цивільному праві.
2. Принципи цивільного права. Система цивільного права.
3. Загальна характеристика джерел цивільного права. Цивільне законодавство України: поняття та структура. Договір як джерело цивільного права.
4. Звичай як джерело цивільного права. Звичай ділового обороту. Міжнародні договори як джерела цивільного права.
5. Дія актів цивільного законодавства. Аналогія закону та аналогія права.
6. Поняття цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин.
7. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.
8. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин. Цивільна правоздатність фізичної особи.
9. Цивільна дієздатність фізичної особи: поняття, види.
10. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною.
11. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою.
12. Опіка та піклування.
13. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин. Поняття та ознаки юридичної особи.
14. Види та організаційно-правові форми юридичних осіб.
15. Порядок створення юридичної особи. Установчі документи юридичних осіб.
16. Припинення юридичної особи. Неплатоспроможність та банкрутство юридичної особи.
17. Підприємницькі товариства: поняття та види.
18. Поняття об'єктів цивільних прав та їх оборотоздатність.
19. Речі як об'єкти цивільних прав: поняття, класифікація. Майно та майнові права як об'єкти цивільних прав.
20. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних прав. Підприємство як єдиний майновий комплекс.
21. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав. Інформація як об'єкт цивільних правовідносин.

22. Цінні папери як об'єкти цивільних прав.
23. Поняття та ознаки правочину. Види правочинів. Умови дійсності правочину. Форма правочину.
24. Недійсні правочини, їх юридична природа та види.
25. Правові наслідки недійсності правочину. Недійсність частини правочину.
26. Представництво в цивільному праві. Поняття та види представництва. Підстави виникнення представництва. Суб'єкти представництва.
27. Довіреність: поняття, види, форма. Припинення представництва за довіреністю.
28. Поняття та види строків і термінів у цивільному праві. Порядок обчислення строків.
29. Поняття та види позовної давності. Початок перебігу позовної давності.
30. Зупинення та переривання перебігу позовної давності. Юридичні наслідки впливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
31. Поняття, засади та межі здійснення суб'єктивних цивільних прав. Поняття та засади виконання цивільних обов'язків.
32. Загальні засади захисту цивільних прав та інтересів. Захист цивільних прав та інтересів юрисдикційними органами. Самозахист цивільних прав.
33. Поняття та ознаки особистих немайнових прав фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
34. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
35. Поняття власності та права власності. Зміст права власності. Об'єкти та суб'єкти права власності.
36. Здійснення права власності. Межі здійснення права власності. Обов'язки власника. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.
37. Підстави (способи) набуття права власності: поняття, види.
38. Набуття права власності на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва. Перероблення речі. Набуття права власності на продукцію, плоди та доходи від речі.
39. Набуття права власності на безхазяйну річ. Знахідка. Бездоглядна домашня тварина. Скарб.
40. Набувальна давність. Привласнення загальнодоступних дарів природи. Похідні способи набуття права власності.
41. Набуття права власності за договором. Момент виникнення права власності в набувача за договором.
42. Загальна характеристика підстав припинення права власності. Підстави припинення права власності за волею власника.
43. Підстави припинення права власності всупереч волі власника.
44. Поняття та види права спільної власності. Право спільної часткової власності. Визначення часток у праві спільної часткової власності.
45. Здійснення права спільної часткової власності. Право переважної купівлі частки у праві спільної часткової власності. Припинення права спільної часткової власності.
46. Право спільної сумісної власності: поняття, суб'єкти, підстави виникнення. Здійснення права спільної сумісної власності. Припинення права спільної сумісної власності.
47. Поняття захисту права власності. Способи захисту права власності.
48. Віндикація як спосіб захисту права власності. Негаторний позов. Визнання права власності. Інші способи захисту права власності.

49. Загальна характеристика речових прав на чуже майно. Право володіння чужим майном.

50. Право користування чужим майном (сервітут).

51. Право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право забудови земельної ділянки (суперфіцій).

52. Поняття права інтелектуальної власності. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення та зміст прав інтелектуальної власності.

53. Захист права інтелектуальної власності.

54. Поняття та об'єкти авторського права. Суб'єкти авторського права. Співавторство.

55. Виникнення суб'єктивних авторських прав. Особисті немайнові права автора. Майнові права автора. Випадки вільного використання творів. Строки чинності майнових авторських прав.

56. Поняття та об'єкти суміжних прав. Суб'єкти суміжних прав. Виникнення суміжних прав. Строки чинності суміжних майнових прав. Захист авторських і суміжних прав.

57. Поняття, об'єкти та суб'єкти патентного права. Патент як форма охорони прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Майнові права, що впливають із патенту. Припинення дії патенту та визнання його недійсним.

58. Загальна характеристика юридичних засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Комерційне (фірмове) найменування. Торговельна марка (знак для товарів і послуг).

59. Поняття спадкування. Підстави спадкування. Спадщина, її склад. Права та обов'язки, що не входять до складу спадщини. Відумерлість спадщини.

60. Час і місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Усунення від права на спадкування.

61. Спадкування за заповітом. Види заповітів. Право на обов'язкову частку в спадщині. Зміст заповіту. Форма заповіту. Посвідчення заповіту.

62. Заповідальний відказ. Покладення на спадкоємця інших обов'язків. Право заповідача на скасування та зміну заповіту. Недійсність заповіту.

63. Спадкування за законом. Черговість спадкування за законом. Спадкування за правом представлення.

64. Пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців. Охорона спадкового майна. Управління спадщиною.

65. Загальний порядок прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Юридичні наслідки пропущення строку для прийняття спадщини.

66. Право на відмову від прийняття спадщини, порядок його реалізації, юридичні наслідки. Перехід права на прийняття спадщини (спадкова трансмісія).

67. Поділ та перерозподіл спадщини між спадкоємцями. Виконання заповіту. Повноваження виконавця заповіту.

68. Оформлення права на спадщину. Свідоцтво про право на спадщину.

69. Поняття спадкового договору. Забезпечення виконання спадкового договору.

70. Поняття та елементи зобов'язання.

71. Сторони та треті особи у зобов'язанні. Множинність сторін, її види. Заміна сторін у зобов'язанні.

72. Поняття та принципи виконання зобов'язань.

73. Місце виконання зобов'язання. Спосіб виконання зобов'язання.

74. Строк (термін) виконання зобов'язання.

75. Неустойка: поняття, предмет. Юридичні наслідки сплати (передання) неустойки.

76. Поняття та юридична характеристика поруки як способу забезпечення виконання зобов'язання. Юридичні наслідки порушення зобов'язання, забезпеченого порукою.

77. Поняття та юридична характеристика гарантії як способу забезпечення виконання зобов'язання. Юридичні наслідки порушення зобов'язання, забезпеченого гарантією.

78. Поняття та юридична характеристика завдатку як способу забезпечення виконання зобов'язання. Юридичні наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого завдатком.

79. Застава: поняття, види, підстави виникнення. Предмет застави. Юридичні наслідки невиконання зобов'язання, забезпеченого заставою.

80. Припинення зобов'язання за домовленістю сторін. Новація. Прощення боргу.

81. Загальна характеристика підстав припинення зобов'язань, їх види.

82. Поняття та ознаки відповідальності за цивільним правом. Види відповідальності за цивільним правом.

83. Умови відповідальності за цивільним правом. Підстави звільнення від відповідальності за цивільним правом

84. Поняття договору в цивільному праві. Види договорів. Зміст договору

85. Укладення, підстави та юридичні наслідки зміни та розірвання договору.

86. Поняття та юридична характеристика договору купівлі-продажу, його види. Істотні умови договору купівлі-продажу.

87. Поняття та юридична характеристика договору поставки. Сторони та істотні умови договору поставки

88. Поняття, юридична характеристика, істотні умови договору дарування. Припинення та розірвання договору дарування

89. Поняття, юридична характеристика, зміст договору ренти. Передання майна під виплату ренти. Форма й розмір ренти, строк її виплати.

90. Поняття, юридична характеристика, зміст договору довічного утримання. Сторони договору довічного утримання (догляду).

91. Поняття, юридична характеристика, зміст договору найму (оренди) житла.

92. Поняття, юридична характеристика, зміст договору позички.

93. Сторони договору позички, їхні права та обов'язки. Припинення договору позички

94. Договір підряду: поняття, ознаки, види. Сторони договору підряду, їх права та обов'язки.

95. Поняття, юридична характеристика, права та обов'язки сторін за договором побутового підряду.

96. Договір підряду на проектні та пошукові роботи: поняття, юридична характеристика, істотні умови.

97. Відповідальність виконавця за порушення договору про надання послуг.

98. Поняття, зміст та виконання договору про надання послуг.

99. Договір перевезення вантажу: поняття, ознаки, види. Сторони договору перевезення вантажу, їхні права та обов'язки.

100. Договір перевезення пасажирів та багажу: поняття, ознаки.

101. Поняття, юридична характеристика, зміст договору транспортного експедирування.

102. Договір зберігання: поняття, ознаки, види. Сторони договору зберігання, їхні права та обов'язки. Особливості відповідальності професійного зберігача.
103. Договір страхування: поняття, види та особливості змісту
104. Договір доручення: поняття та ознаки. Сторони договору доручення, їхні права та обов'язки. Припинення договору доручення.
105. Поняття, юридична характеристика, зміст, припинення договору комісії.
106. Поняття, юридична характеристика кредитного договору. Істотні умови кредитного договору.
107. Поняття та ознаки договору банківського вкладу (депозиту). Зміст договору банківського вкладу (депозиту).
108. Поняття та ознаки договору факторингу. Порядок укладення та форма договору факторингу.
109. Договір комерційної концесії: поняття, зміст, сторони.
110. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності
111. Поняття договору простого товариства. Правовий режим спільного майна учасників. Припинення договору простого товариства.
112. Поняття та особливості недоговірних зобов'язань. Види недоговірних зобов'язань.
113. Зобов'язання з публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу.
114. Характеристика зобов'язання зі вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
115. Поняття та елементи деліктних зобов'язань. Підстава та умови виникнення деліктних зобов'язань.
116. Умови та порядок відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Поняття джерела підвищеної небезпеки.
117. Умови та порядок відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.
118. Умови та відшкодування шкоди, завданої органами публічної влади, їх службовими чи посадовими особами.
119. Умови та відшкодування шкоди, завданої малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами, особами, цивільна дієздатність яких обмежена, та особами, які не усвідомлювали значення своїх дій та (або) не могли керувати ними.
120. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю
121. Поняття, предмет та метод цивільного процесуального права як галузі права.
122. Цивільні процесуальні відносини: поняття, види та склад
123. Джерела цивільного процесуального права.
124. Поняття, завдання, види та стадії цивільного судочинства.
125. Поняття та система принципів цивільного судочинства.
126. Характеристика окремих принципів цивільного судочинства: гласність судового процесу, мова цивільного судочинства, змагальність сторін, диспозитивність цивільного судочинства, пропорційність у цивільному судочинстві, забезпечення права на перегляд та оскарження судового рішення, обов'язковість судових рішень.
127. Склад суду. Відводи: підстави, наслідки
128. Учасники судового процесу: поняття та види.
129. Сторони в судовому процесі, їхні спеціальні процесуальні права та обов'язки.
130. Процесуальна співучасть.

131. Залучення до участі в справі співвідповідача. Заміна неналежного відповідача.
132. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору.
133. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору
134. Процесуальне правонаступництво.
135. Поняття й види представництва в судовому процесі.
136. Склад інших учасників судового процесу.
137. Поняття та види цивільної юрисдикції.
138. Докази і доказування у судовому процесі.
139. Види засобів доказування: письмові, речові та електронні докази, висновки експертів, показання свідків.
140. Обов'язок доказування та подання доказів.
141. Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування.
142. Забезпечення доказів.
143. Поняття процесуальних строків та їх види.
144. Обчислення процесуальних строків. Початок перебігу й закінчення процесуальних строків.
145. Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків.
146. Поняття та види судових повісток.
147. Порядок вручення судових повісток.
148. Поняття та види судових витрат.
149. Розподіл судових витрат між сторонами.
150. Поняття та види заходів процесуального примусу.
151. Підстави та порядок застосування заходів процесуального примусу.
152. Поняття позову. Види позовів.
153. Підстави та види забезпечення позову. Зустрічне забезпечення.
154. Заяви по суті справи, їх види.
155. Позовна заява, її зміст і форма.
156. Відкриття провадження у справі. Пред'явлення позову.
157. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви, відмова у відкритті провадження в справі.
158. Підготовче провадження.
159. Врегулювання спору за участю судді.
160. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін.
161. Завдання та строки розгляду справи по суті.
162. Відкриття розгляду справи по суті.
163. З'ясування обставин справи та дослідження доказів.
164. Судові дебати та ухвалення рішення.
165. Зупинення та закриття провадження в справі. Залишення позову без розгляду.
166. Поняття та види судових рішень.
167. Порядок ухвалення судового рішення.
168. Законність і обґрунтованість судового рішення.
169. Проголошення судового рішення.
170. Набрання рішенням суду законної сили.
171. Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження.
172. Особливості розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження.
173. Умови та порядок проведення заочного розгляду справи
174. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.

175. Порядок розгляду справ про видачу судового наказу.
176. Зміст судового наказу. Скасування судового наказу.
177. Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві.
178. Поняття та сутність окремого провадження.
179. Порядок розгляду деяких справ окремого провадження. (справи про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи; розгляд судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності; розгляд судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою; розгляд судом справ про усиновлення)
180. Поняття та сутність апеляційного провадження. Суди апеляційної інстанції.
181. Право та строк апеляційного оскарження.
182. Форма й зміст апеляційної скарги, порядок її подання.
183. Відкриття апеляційного провадження.
184. Апеляційний розгляд.
185. Повноваження суду апеляційної інстанції.
186. Постанова суду апеляційної інстанції.
187. Поняття та сутність касаційного провадження. Суд касаційної інстанції.
188. Право касаційного оскарження.
189. Строк на касаційне оскарження.
190. Форма й зміст касаційної скарги, порядок її подання.
191. Відкриття касаційного провадження.
192. Касаційний розгляд.
193. Повноваження суду касаційної інстанції.
194. Постанова суду касаційної інстанції.
195. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
196. Розгляд заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
197. Звернення судових рішень до виконання. Відстрочення й розстрочення виконання судового рішення.
198. Зміна чи встановлення способу та порядку виконання судового рішення.
199. Зупинення виконання судового рішення. Поворот виконання рішення, постанови.
200. Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню.
201. Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.
202. Право на звернення до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження.
203. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження.
204. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правничої допомоги до іноземного суду.
205. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Правові акти:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003. № 435-IV. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018. № 2275-19. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
3. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991. № 1576-XII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>
4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022. № 2811-IX. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2811-20#Text>
5. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993. №3689-XII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>
6. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
8. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>.
9. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. № 3674-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>.
10. Про державне мито: Декрет Кабінету Міністрів України від 21.01.1993 р. № 7-93. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/7-93>.

Основна література:

1. Цивільне право України : підручник: у 2 т. / за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Харків : Право, 2011. Т.1. 656 с.
2. Цивільне право України. Загальна частина: підруч. 3-є вид., пероб. і доп. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової. К. : Юрінком Інтер, 2010. Т. 1. 976 с.
3. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. вид. 5-те, перероб. Харків : Право, 2018. 232 с.
4. Шевченко Я. М. Енциклопедія цивільного права України. Київ. 2009. 952 с.
5. Відшкодування моральної та матеріальної шкоди: навч. посіб. / М. К. Галантич та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 624 с.
6. Примак В. Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 432 с.
7. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Право власності : підручник. Київ: Алерта; ЦУЛ, 2011. 246 с.
8. Цивільне право. Практикум: навч. посіб. 2-ге вид., перероб та доп. / за ред. Р. А. Майданика. Київ: Правова єдність, 2009. 752 с.
9. Договірне право України. Особлива частина : навч. посіб. За ред. Дзери О.В. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1200 с.

10. Договірне регулювання приватноправових відносин в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. Монографія / За заг. ред. О. Д. Крупчана. Київ, 2017. 334 с.
11. Мічурін Є. О. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. Вид. 6-те, перероб. Харків : Право, 2022. 250 с.
12. Ромовська З. Українське цивільне право. Договірне право. Академічний курс. Львів: ПАІС, 2020. 464 с.
13. Цивільне право (особлива частина). Навчальний посібник. За заг. Ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Київ, Екус. 2022. 640 с.
14. Цивільне право України. Частина 2. Навчальний посібник. За заг. ред. Кройтор В.А., Кухарєв О.Є., Ткаліч М.О. Запоріжжя, 2016. 385 с.
<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5f91dbef-db19-4d31-8990-bfed74158a2a/content>
15. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар. Том 9. Частина 3. Послуги, перевезення, транспортне експедирування, зберігання / За заг. Ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої / Київ, Екус. 2020. 456 с.
16. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар. Том 9. Частина 4. Страхування, доручення, комісія, управління майном/ За заг. Ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої / Київ, Екус. 2020. 328 с.
17. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах: моногр. Х.: Право, 2010.
18. Комаров В.В. Позовне провадження: моногр. Х.: Право, 2011. 347 с.
19. Міжнародні стандарти у сфері судочинства. К.: Істина, 2010. 488 с.
20. Васильєв С. В. Довідник з підготовки до судового розгляду окремих категорій цивільних справ. Х.: Еспада, 2010. 464 с.

Допоміжна література:

1. Антонюк О. І. Право учасників цивільних правовідносин на самозахист: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2005. 205 с.
2. Гриняк А. Б. Цивільно-правовий договір як підстава виникнення права спільної власності фізичних осіб. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 176 с.
3. Заїка Ю. О. Спадкове право в Україні: становлення і розвиток. К.: КНТ, 2007. 288 с.
4. Коссак В. М., Якубівський І. Є. Право інтелектуальної власності. К.: Істина, 2007. 208 с.
5. Нагнибіда В. І. Поняття та ознаки прав на чужі речі. *Держава і право*. № 31. 2006. С. 266-276.
6. Новікова В. В. Безоплатні договори у цивільному праві України. Х.: Ксилон, 2008. 137 с.
7. Носік Ю. В. Права на комерційну таємницю в Україні. К.: КНТ, 2007. 2007 с.
8. Основи інтелектуальної власності та її захист : навчальний посібник / Лабезний В. С. та ін. К.: Ліра-К, 2011. 158 с.
9. Право інтелектуальної власності. Академ. курс: підручник для студентів вищих навч. закладів / за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. К.: Концерн Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.
10. Примаєв В. Д. Вина і добросовісність у цивільному праві (теорія, законодавство, судова практика). К.: Юрінком Інтер, 2008. 432 с.

11. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.1: Загальні положення / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Х.: ФО-П Колісник А. А., 2010. 320 с.
12. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.2: Фізична особа / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика» Х.: Страйд, 2009. 296 с.
13. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.3: Юридична особа / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика» Х.: Страйд, 2009. 736 с.
14. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Х.: Страйд, 2010. 786 с.
15. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.5: Право власності та інші речові права / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика» Х.: ФО-П Лисяк Л. С., 2011. 624 с.
16. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.6: Право інтелектуальної власності / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Х.: ФО-П Лисяк Л. С., 2011. 594 с.
17. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.12: Спадкове право / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика» Х.: Страйд, 2009. 544 с.
18. Цивільне право України. Альбом схем ; вид. 3-те, перероб. та доп. / за заг. ред. Є. О. Мічуріна. Х., 2010. 448 с.
19. Кучерук К.І. Правова природа договору лізингу та його особливості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 1. URL: http://www.pap.in.ua/1_2018/27.pdf.
20. Лукасевич-Крутник І.С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг у системі цивільно-правових зобов'язань. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 2. С. 155-159.
21. Лукасевич-Крутник І.С. Одержувач вантажу як учасник договірних відносин із надання транспортних послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 1. С. 8-13.
22. Лукасевич-Крутник І.С. Одностороння відмова від договору перевезення як наслідок порушення договірних умов. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. С. 30-35.
23. Лукасевич-Крутник І.С. Поняття та правова характеристика договорів із надання транспортних послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2018/2. № 12. С. 21-26.

24. Лукасевич-Крутник І.С. Порухення договірних зобов'язань із надання транспортних послуг: поняття та види. *Право України*. 2019. № 1. С. 278-294.
25. Паніна Ю.С. Правове регулювання договору франчайзингу в Європейському Союзі та Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук 12.00.03. Івано-Франківськ. 2017.
26. Панова Л. Договір банківського рахунку: історико-правовий екскурс. *Право України*. 2017. № 12. С. 140-150.
27. Примаєв В. Розірвання договору як спосіб цивільно-правового захисту в кризових умовах. *Підприємництво, господарство, право*. № 5. 2020. С. 43-49.
28. Радченко Р.О. Еволюція інституту відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням потерпілому, на українських землях. *Молодий вчений*. 2019. № 4 (2). С. 425-428.
29. Самойленко Г.В. Особливості цивільно-правового регулювання перевезень пасажирів, здійснюваних із використанням мобільних додатків Uber та BlaBlaCar. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 29-34.
30. Семенька О.М. Договір найму (оренди) будівлі або іншої капітальної споруди за цивільним законодавством України: 12.00.03: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2018. 186 с.
31. Стаднік Ю.В. Окремі аспекти поняття та характеристики договору довільного утримання (догляду) в цивільному праві України. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Юридичні науки. 2019. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2019_2_12
32. Федорченко Н.В. Договірні зобов'язання з надання послуг у вітчизняному праві: розвиток та перспективи. *Право України*. 2019. № 2. С. 44-59.
33. Цопіна Н. Договір довільного утримання (догляду): питання правової характеристики. *Юридична Україна*. 2017. № 4. С. 34-40.
34. Чмихов Ю. А. Цивільно-правове регулювання договору про надання ріелторських послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2017. 19 с.
35. Бичкова С.С. Зустрічний позов як цивільна процесуальна форма захисту інтересів відповідача. *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 2. С. 25-29.
36. Бичкова С. Спеціаліст як новий учасник цивільного процесу. *Підприємництво, госп-во і право*. 2006. № 10. С. 25-28.
37. Васильєв С. В. Підзаконні акти у системі джерел цивільного процесуального права. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2009. № 841. Сер.: Право. Вип. 1 (5). С. 80-85.
38. Васильєв С. В. До питання про систему джерел цивільного процесуального права України. Проблеми цивільного права та процесу: матеріали наук.-практ. інф. [присвяч. пам'яті професора О. А. Пушкіна] (22 травня 2010 р.). Х.: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2010. С. 295-297.
39. Легуша С. Правова діяльність як категорія права. *Право України*. 2006. №1. С. 20-25.
40. Луспенік Д.Д. Настільна книга професійного судді при розгляді цивільних справ (складання судових процесуальних документів за новим ЦПК України). Х.: Харків юридичний, 2015. 494 с.
41. Мельник А.С. Поняття, особливості джерел процесуального права. *Актуальні проблеми політики*. 2014. № 54. С. 364-374.
42. Пасайлюк І. В. Щодо визначення поняття «іноземна особа» за національним та міжнародним законодавством у цивільному процесі. Державотворення та

правотворення в контексті євроінтеграції: матеріали доповідей, виступів і повідомлень учасників IV-го Всеукраїнського круглого столу (м. Львів, 7 грудня, 2018 р.). Львів, 2018. С. 125-128.

43. Пасайлюк І. В. Іноземці та особи без громадянства як свідки в цивільній справі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». Херсон, 2017. № 5. С. 110–115.

44. Сліпченко О. І. Висновки експертів в справах про компенсацію моральної шкоди. Проблеми цивільного права та процесу: матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 31 травня 2008 р.). Х.: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2008. С.27-30.

45. Ясинок М. Висновок експерта як доказ у справі щодо обсягу правосуб'єктності фізичних осіб. *Право України*. 2010. № 3. С. 65-69.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. <http://www.president.gov.ua/>
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. <http://www.kmu.gov.ua/>
4. Офіційний веб-портал органів судової влади України. <http://court.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. <http://www.ccu.gov.ua/>
6. Офіційний веб-сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. <http://www.ombudsman.kiev.ua/>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ письмових відповідей на атестаційному екзамені з цивільного права і цивільного процесу

Екзаменаційні завдання надаються студентам в тестовій формі, один білет містить 100 питань, до кожного з яких запропоновано 4 варіанти відповіді, один з яких правильний.

Загальна кількість балів складається шляхом підрахунку суми правильних відповідей на питання завдання, що виконано студентом.

Загальна кількість балів, отримана студентом, переводиться у чотирьохрівневу шкалу оцінювання наступним чином:

- відмінно – 90-100 балів;
- добре – 70-89 балів;
- задовільно – 50-69 балів;
- незадовільно – 0-49 балів.